

9 MUUN JA MYYN METSÄRETKI, MAAN JA MÄÄN PULKKAMÄKIRETKI SEKÄ MOON JA MÖÖN KALARETKI -TARINAT

Harjoitellaan äänneparien /u-y/, /a-æ/ ja /o-ø/ eli U-Y, A-Ä, ja O-Ö erottelua ja ääntämistä

Kohderyhmä

- 5–6-vuotiaat, voidaan soveltaa myös nuoremmille lapsille.

Äänteet /y, æ, ø/ eli Y, Ä ja Ö puuttuvat useista kielistä. Nämä etuvokaalit korvautuvat puheessa usein vastaavilla takavokaaleilla /u, a, o/ eli U, A ja O. Tämän takia vokaaliparien /u-y/, /a-æ/ ja /o-ø/ eli U-Y, A-Ä ja O-Ö erottaminen vaatii usein harjoittelua (ks. KieliVertailu-työkalun opas, s. 6, 19–20).

Harjoituksessa on kolme tarinaa suomen kielen vokaaliparien /u-y/, /a-æ/ ja /o-ø/ eli U-Y, A-Ä ja O-Ö erottelun ja ääntämisen vahvistamiseksi.

Tarinoissa seikkailevat satuhahmot Muu, Myy, Maa, Mää, Moo ja Möö. Tarinat ovat loogisesti eteneviä kuvakertomuksia, jotka luetaan lapsille. Tarinat koostuvat neljästä osiosta, joista jokainen päättyy toistuvaan riimitelyyn. Harjoituksen sanasto on valittu niin, että lapset kuulevat mahdollisimman paljon harjoiteltavia vokaaleja eri konteksteissa. Tarinoiden avulla voit houkutella lapsia ensin toistamaan ja sanojen tultua tutuiksi myös itse tuottamaan sanoja, jotka sisältävät suomen äänteitä /y, u, a, æ, o, ø/ eli Y, U, A, Ä, O ja Ö. Kun tarina on lapsille jo tuttu, he voivat osallistua kertomiseen laajemminkin kykyjensä mukaan.

Harjoituksen tavoite

Tavoitteena on vahvistaa suomen kielen vokaalien /u/ ja /y/ eli U ja Y (Muun ja Myyn metsäretki), /a/ ja /æ/ eli A ja Ä (Maan ja Mään pulkkamäkiretki) sekä /o/ ja /ø/ eli O ja Ö (Moon ja Möön kalaretki) erottelua ja ääntämistä. Kuvien käytön tavoitteena on tukea uusien sanojen merkitysten ymmärtämistä, mieleen painamista ja mielestä palauttamista.

Materiaalit

- tarinat tulostettuina
 - Muun ja Myyn metsäretki (U-Y)
 - Maan ja Mään pulkkamäkiretki (A-Ä)
 - Moon ja Möön kalaretki (O-Ö)
- kuvakortit
 - Muun ja Myyn metsäretki (11 kpl)
 - Maan ja Mään pulkkamäkiretki (10 kpl)
 - Moon ja Möön kalaretki (13 kpl)
 - pussi tai reppu kuvakortteja varten
 - rauhallinen tila lukutuokiota varten

Kuvitetut tarinat ja kuvakortit löydät sivuilta 77–101. Halutessasi voit laminoida kuvakortit, jolloin saat niistä pitkäikäisemmät.

Kuvakorttien sanat

MUUN JA MYYN METSÄRETKI

suklaalevy
luumut
pulla
puuro
päärynät
rypäleet

hyytelö
uu, hyvää! (Muu ja Myy kieli poskella)
juu (yksi peukalo)
juhuu (kaksi peukaloa)
yhyy (itku)
huu (puhallus)

MAAN JA MÄÄN PULKKAMÄKIRETKI

päärynä
banaani
mämmiä
suklaapatukka
ananas

aa, hyvää (Maa ja Mää kieli poskella)
jaa (yksi peukalo)
jahaa (kaksi peukaloa)
ähää (itku)
haa (puhallus)

MOON JA MÖÖN KALARETKI

mato-onki
onkimadot
ällöt ötökät
jäätelöä
omenoita
maitotölkki
oo, söpöä (Moo ja Möö söpöinä)

joo (yksi peukalo)
tööt (torvi)
ohoo (Moo heiluttaa kättä)
öhöö (itku)
hoo (puhallus)
oho & öhö (Moo ja Möö kieli poskella)

Harjoituksen kulku

1. Tutustu tarinaan ja kuvakortteihin ennakolta.
2. Valitse lukutuokiota varten rauhallinen ja taustahälytön tila.
3. Asettele kuvakortit niin, että näet ne helposti ja pystyt valitsemaan tarinassa esiintyvää sanaa vastaavan kuvakortin.
4. Asetu tilaan istumaan niin, että lapset näkevät vaivattomasti tarinan kuvat sekä suusi liikkeit, kun luet tarinaa.
5. Esittele tarinan hahmot lapsille kuvituskuvaa hyödyntäen ennen tarinan alkua. Kerro, että hahmot ovat lähdössä retkelle.
6. Aloita tarinan lukeminen sen kuvia samalla näyttäen ja osoittaen.
7. Pidä puherytmi rauhallisena ja puheliikkeet selkeinä, jotta lapset saavat mahdollisimman hyvän mallin sanojen/äänteiden oikeasta tuottotavasta.
8. Laita osa kuvakorteista tarinan mukaisesti reppuun tai pussiin, kun hahmot pakkaavat repun tarinan ensimmäisessä osiossa. Muista nimetä kuvat.
9. Kun tarinassa pohditaan, mitä reppuun laitettiin, kysy lapsilta: ”Mitä repussa on?”
10. Ota kuvakortit pois repusta/pussista. Nimetkää kuvakortit.
11. Jos luet tarinasta yhden osion kerrallaan (esim. vain osion kolme), voit vain nimetä kuvakortit.

Harjoituksen kohteena olevat, tarinassa usein toistuvat sanat on merkitty tekstiin *kursiivilla*, esim. *uu, hyvää!* Tutustuta lapset tarinan edetessä harjoiteltaviin sanoihin niin, että sanot sanan ja näytät vastaavaa kuvakorttia.

Isompien lasten kanssa tarina voidaan lukea kerralla kokonaisuudessaan. Nuoremmille, kieltä vähemmän hallitseville tai esimerkiksi lapsille, joilla on haastetta keskittymisessä, voidaan tarinasta lukea yksittäisiä osioita.

A) Muun ja Myyn metsäretki

Kaverukset Muu ja Myy lähtevät tänään retkelle metsään. Mukaan he pakkaavat eväitä: *päärynöitä, suklaalevyn, luumuja, rypäleitä, puuroa, hyytelöä.*

Kun eväät on pakattu, Muu ja Myy sanovat yhteen ääneen: ”*Uu, hyvää!*”
 “*Otetaanko kuitenkin vielä pullaa?*” kysyy Muu, ja Myy vastaa: ”*Juu!*”

Ystävykset Muu ja Myy saapuvat metsään ja lähtevät kulkemaan mutkaista polkua pitkin. ”Juostaanko kilpaa tuonne mäen alle, missä on suuri puu?” kysyy Muu, ja Myy vastaa: ”Juu!”

Sitten he laskevat yhteen ääneen: ”äN Yy Tee nyt!” ja pinkaisevat juoksuun.

Alamäessä vauhti kiihtyy, jolloin Myy kompastuu kiveen ja kaatuu. Muu saavuttaa puun ja huutaa ”Jubuu!”, mutta Myy alkaa itkeä ”Yhyy!” Sen jalkaan sattuu. Muu kääntyy, menee ystävänsä luokse ja puhalttaa kipeään kohtaan: ”Huu!”

”Tuntuuko nyt paremmalta?” kysyy Muu, ja Myy vastaa: ”Juu!”

Ystävykset Muu ja Myy ovat nälkäisiä. ”Pitäisikö syödä eväitä tuolla, missä on kaatunut puu?” kysyy Muu, ja Myy vastaa: ”Juu!”

Sitten ystävykset istuvat kaatuneen puun päälle ja ottavat repusta eväät. Mitäköhän repussa olikaan?

Päärynöitä, suklaalevy, luumuja, rypäleitä, puuroa, hyytelöä, pullaa.

Kun eväät on syöty, ystävykset sanovat yhteen ääneen: ”Uu, hyvää!”

”Jatketaanko matkaa?” kysyy Muu, ja Myy vastaa: ”Juu!”

Ystävykset Muu ja Myy ovat suuren puun alla. Muu päättää kiivetä puuhun. Mutta voih, puun oksa on ohut ja se katkeaa. Muu putoaa puusta, ja sen jalkaan sattuu. Sitä alkaa itkettää: ”Yhyy!”

Silloin Myy tulee ystävänsä luokse ja puhalttaa kipeään kohtaan: ”Huu!” ”Tuntuuko nyt paremmalta?” kysyy Myy, ja Muu vastaa: ”Juu!”, ja sitten kumpaakin alkaa naurattaa.

Myy auttaa ystävänsä pystyyn. ”Lähdetäänkö kotiin?”, kysyy Muu, ja Myy vastaa: ”Juu!”

uu, hyvää!

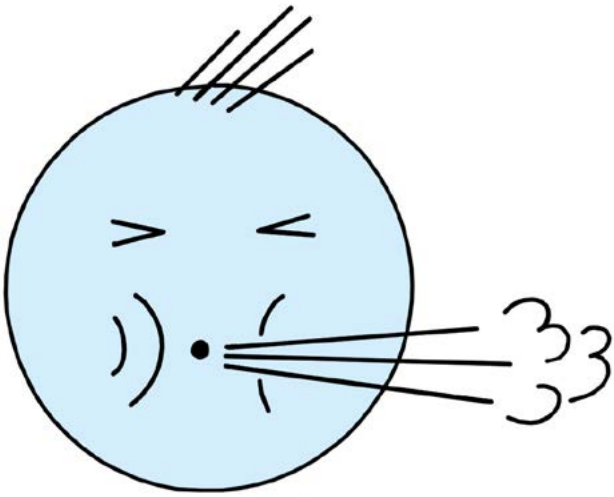
juu

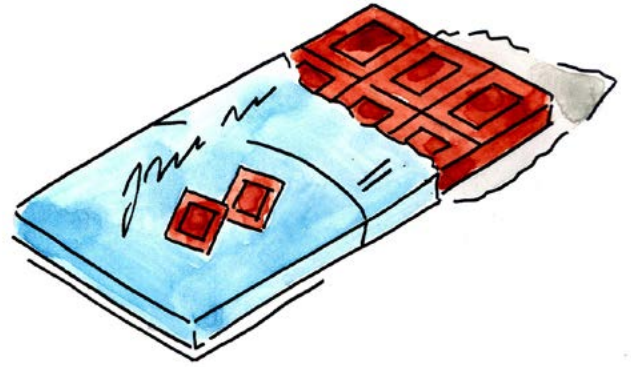
juhuu

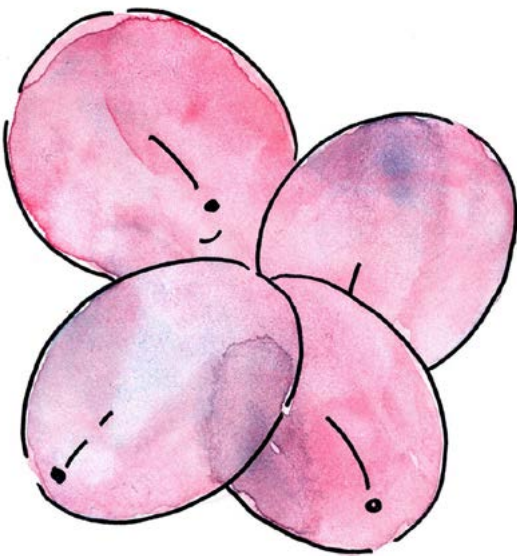
yhyy

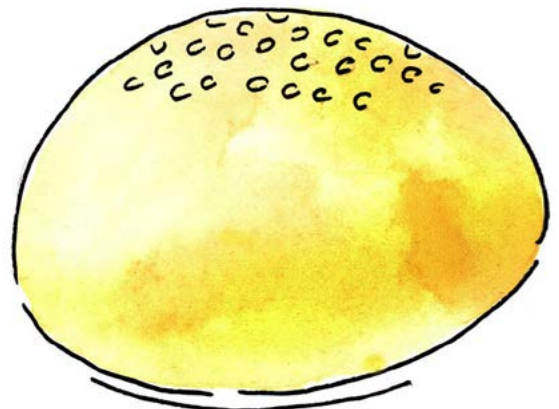
huu

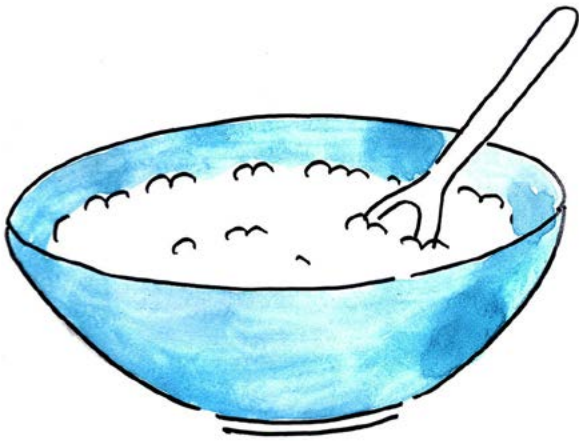
suklaalevy

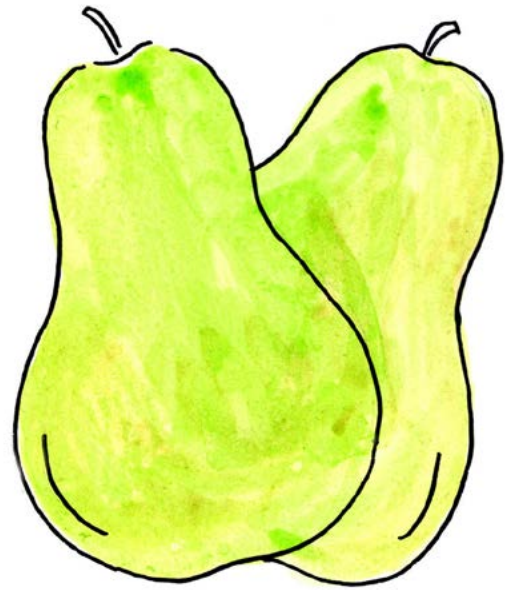
luumut

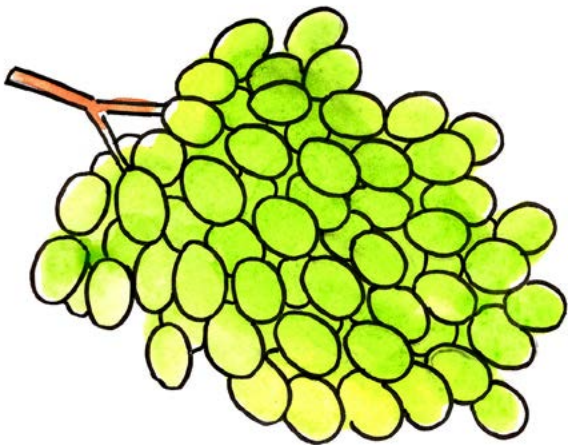
pulla

puuro

päärynät

rypäleet

hyytelö

B) Maan ja Mään pulkkamäkiretki

Kaverukset Maa ja Mää lähtevät tänään retkelle pulkkamäkeen. Mukaan he pakkaavat eväitä: *päärynän, banaanin, määmiä, suklaapatukan.*

Kun eväät on pakattu, Maa ja Mää sanovat yhteen ääneen: ”*Aa, hyvää!*”
 “*Otetaanko kuitenkin vielä ananasta?*” kysyy Maa, ja Mää vastaa: ”*Jaa!*”

Kaverukset Maa ja Mää saapuvat mäen alle ja lähtevät kapuamaan jäistä tietä pitkin mäen päälle. ”Lasketaanko kilpaa tuonne mäen alle, missä on valtava jäälinna?” kysyy Maa, ja Mää vastaa: ”Jaa!”

Sitten he laskevat yhteen ääneen: ”äN Yy Tee nyt!” ja lähtevät laskuun.

Alamäessä vauhti kasvaa, jolloin Mään pulkka törmää kapeaan mänttyyn. Maa saavuttaa jäälinnan ja huutaa ”Jahaa!”, mutta Mää alkaa itkeä ”Ähää!” Sen päähän sattuu. Maa kääntyy, menee kaverinsa luokse ja puhalttaa kipeään kohtaan: ”Haa!”

”Tuntuuko nyt paremmalta?” kysyy Maa, ja Mää vastaa: ”Jaa!”

Kaverukset Maa ja Mää ovat nälkäisiä. ”Syödäänkö eväitä tuolla, jäälinnan lähellä?” kysyy Maa, ja Mää vastaa: ”Jaa!”

Sitten kaverukset istuvat lumikasan päälle ja ottavat repusta eväät. Mitä kassissa olikaan?

Päärynä, banaani, mämmiä, suklaapatukka ja ananas.

Kun eväät on syöty, kaverukset sanovat yhteen ääneen: ”Aa, hyvää!”

”Jatketaanko matkaa?” kysyy Maa, ja Mää vastaa: ”Jaa!”

Kaverukset Maa ja Mää ovat jäälinnan vieressä. Maa päättää kavuta linnan päälle. Mutta voi, linnan seinä on liukas ja Maa horjahtaa. Maa mätkähtää alas maahan, ja sen selkään sattuu. Sitä alkaa itkettää: ”Ähää!”

Tällöin Mää tulee kaverinsa luokse ja puhalttaa kipeään kohtaan: ”Haa!” ”Tuntuuko nyt paremmalta?” kysyy Mää, ja Maa vastaa: ”Jaa!” ja sitten kumpaakin alkaa naurattaa.

Mää auttaa kaverinsa seisomaan. ”Lähdetäänkö takaisin kotiin?” kysyy Maa, ja Mää vastaa: ”Jaa!”

aa, hyvää

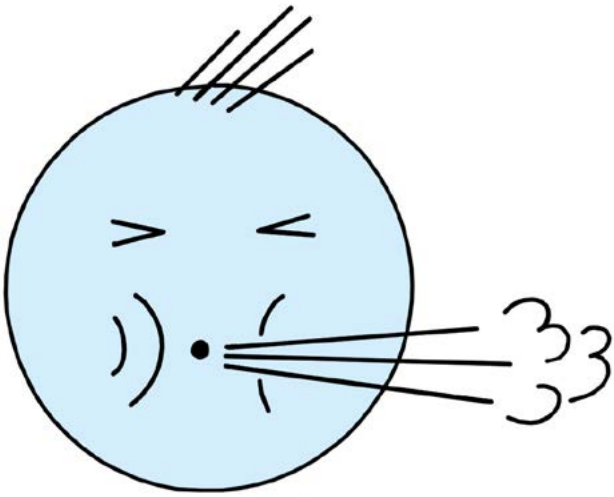
jaa

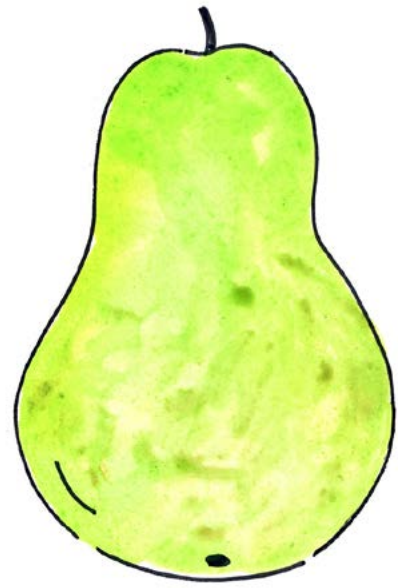
jahaa

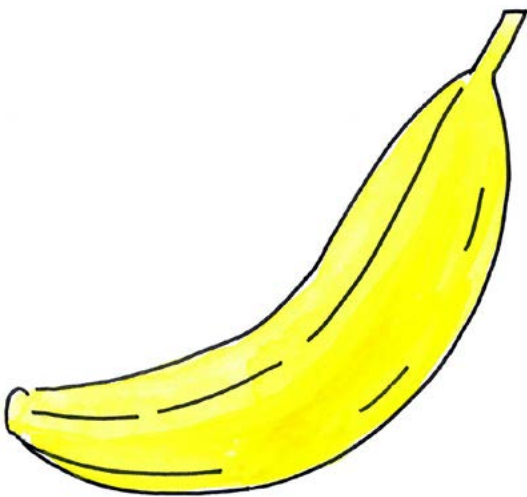
ähää

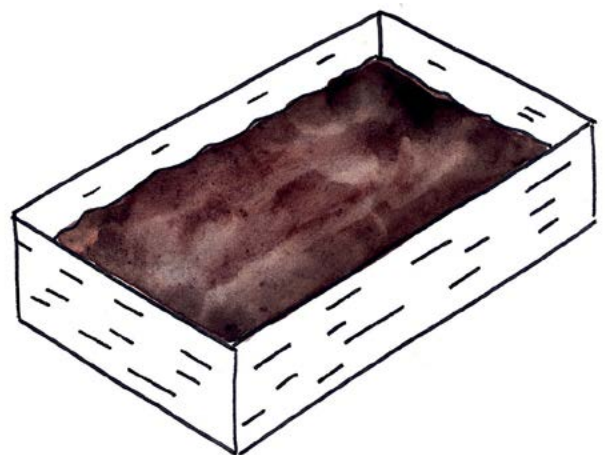
haa

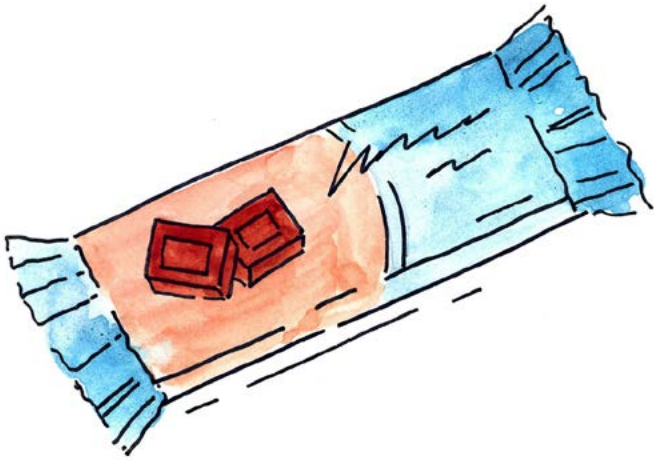
päärynä

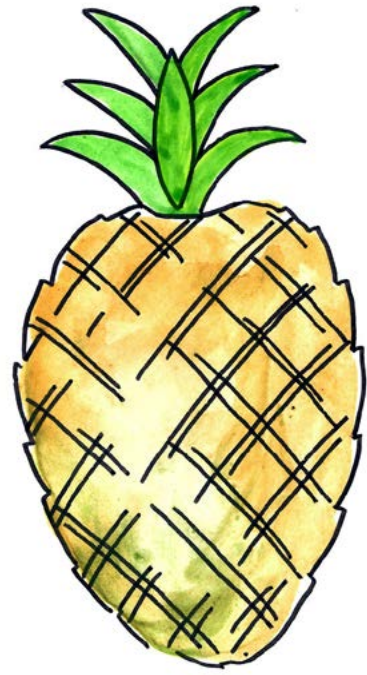
banaani

mämmiä

suklaapatukka

ananas

C) Moon ja Möön kalaretki

Kaverukset Moo ja Möö lähtevät yöllä joelle kalaan. Mukaan reppuun he pakkaavat *ongen, matoja ja ällöjä ötököitä*. Kun tavarat on pakattu, Moo ja Möö sanovat kuorossa: ”Oo, söpöä!”

”Otetaanko vielä evääksi *jäätelöä, omenoita ja tölkki maitoa?*” kysyy Moo, ja Möö vastaa: ”Joo!”

Kaverukset Moo ja Möö tömistelevät pölyisellä polulla öiset otsalamput otsallaan. ”Juostaanko kilpaa tuonne joen törmälle, missä on veneen köli?” kysyy Moo, ja Möö vastaa: ”Joo!”

Sitten ne laskevat yhteen ääneen: ”äN Yy Tee nyt!” ja sanovat vielä ”Tööt” ennen kuin ponkaisevat juoksuun.

Joen törmälle suunnatessa vauhti kiihtyy, jolloin Möö kompastuu pyöreään kiveen ja melkein kaatuu. Moo saapuu törmälle ensin ja huutaa: ”Ohoo, mä täällä jo oon!”, mutta Möö alkaa itkeä: ”Öhöö!” Sen polveen sattuu. Moo kääntyy, menee kaverinsa luokse ja puhaltaa kipeään kohtaan: ”Hoo!” ”Tuntuuko nyt paremmalta?” kysyy Moo, ja Möö vastaa: ”Joo!”.

Kaverukset Moo ja Möö ovat nälkäisiä. ”Pitäisikö syödä eväitä ennen kuin ne ovat mössöä?” kysyy Moo ja Möö vastaa: ”Joo!”

Sitten kaverukset istuvat kaatuneen veneen kölin viereen ja ottavat repusta eväät. Mitäköhän syötävää repussa olikaan?

Jäätelöä, omenoita ja tölkki maitoa.

Kun eväät on syöty, kaverukset sanovat kuorossa: ”Oho ja öhö, olipas hyvää!”

”Aletaanko onkia”, kysyy Moo ja Möö vastaa: ”Joo!”

Kaverukset Moo ja Möö ovat joen törmällä. Moo ottaa repusta *ongen, matoja* ja *älläjä ötököitä*. Terävä ongenkoukku osuu Moon sormeen ja sormeen sattuu. Häntä alkaa itkettää: ”Öhöö!” Silloin Möö tulee kaverinsa luokse ja puhaltaa kipeään kohtaan: ”Hoo!” ”Tuntuuko nyt paremmalta?” kysyy Möö, ja Moo vastaa: ”Joo!”, ja sitten kumpaakin alkaa naurattaa. Möö auttaa kaveriaan onkimisessa ja he saavat joesta hienon ja aika oudon kalan, törön.

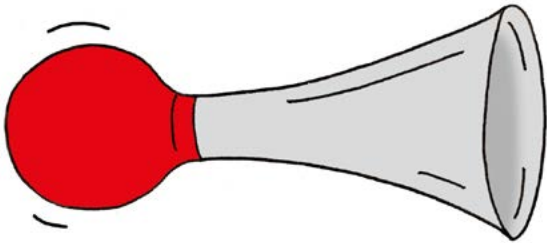
”Lähdetäänkö kotiin?” kysyy Moo, kun tavarat on pakattu reppuun ja törö on laitettu pöllökuvioiseen muovipussiin, ja Möö vastaa: ”Joo!”

oo, söpöä

joo

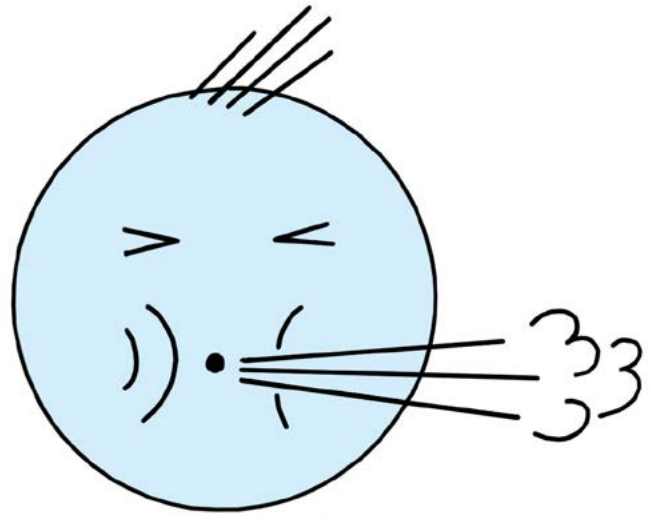
tööt

ohoo

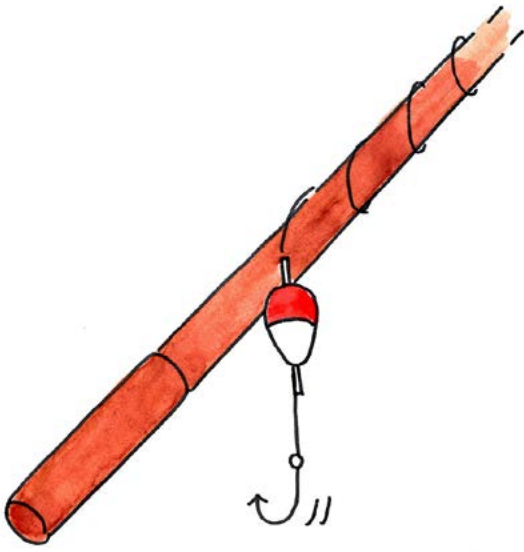
öhöö

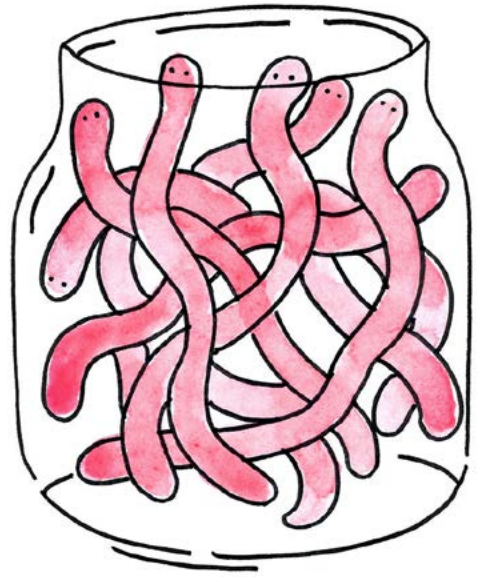
hoo

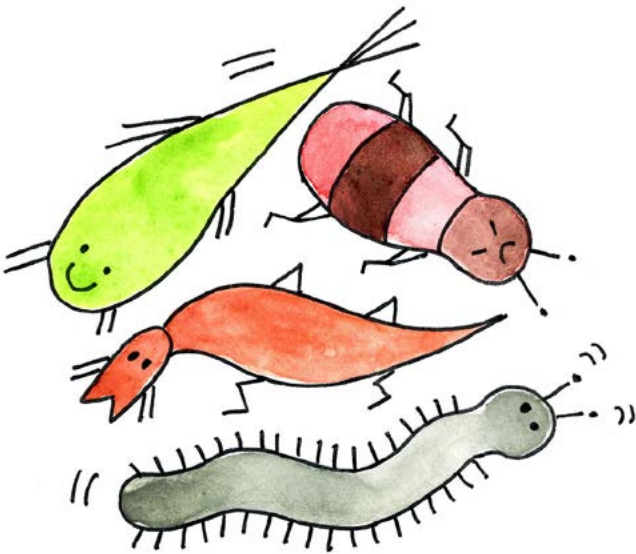
oho & öhö

mato-onki

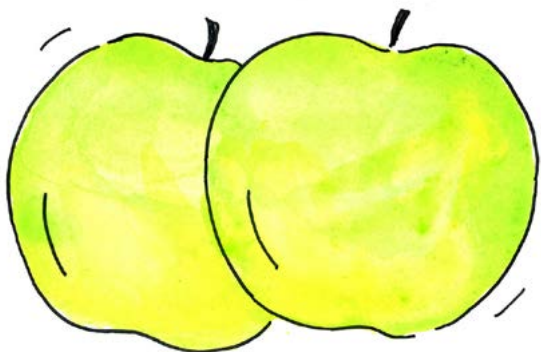
onkimadot

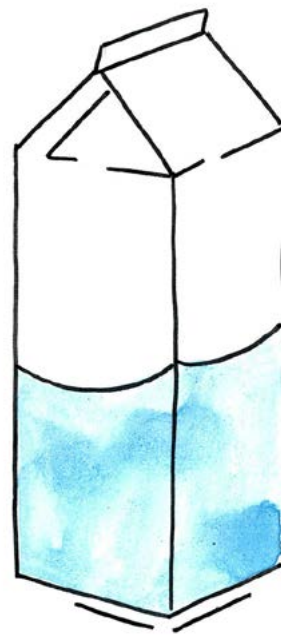
ällöt ötökät

jäätelöä

omenoita

maitotölkki